

МЕКТЕПКЕ ЧЕЙИНКИ БИЛИМ БЕРҮҮЧҮ МЕКЕМЕНИН ОКУУ ПРОЦЕССИН БАШКАРУУНУН ТЕХНОЛОГИЯСЫ

Абдибаева Айжамал Абдибаевна

магистрант, Б. Сыдыков атындагы Кыргыз-Өзбек Эл аралык Университети, Кыргызстан

Имаралиева Жамила Рахманалиевна

улук окутуучу, п.и.к., Б. Сыдыков атындагы Кыргыз-Өзбек Эл аралык Университети, Кыргызстан,

imaralievaj283@gmail.com

Аннотация

Бул макалада мектепке чейинки билим берүүчү мекеменин окуу процессин башкаруунун заманбап технологиялары каралат. Билим берүү процессин эффективдүү уюштуруу жана башкаруу үчүн инновациялык ыкмаларды колдонуу зарылдыгы баса белгиленет. Макалада билим берүүнүн сапатын жогорулатуу, балдардын өнүгүүсүнө ылайыктуу шарттарды түзүү, тарбиячылар менен ата-энелердин кызматташуусун камсыздоо сыяктуу маселелерге көңүл бурулат. Мектепке чейинки курактагы балдардын психологиялык жана физиологиялык өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен башкаруу технологияларын тандоо өзгөчө мааниге ээ. Ошондой эле санариптик каражаттарды жана интерактивдүү методдорду колдонуу аркылуу окуу процессин башкаруунун натыйжалуулугу белгиленет. Бул багытта жетекчинин, тарбиячынын жана администрациянын ролу өзгөчө орунга ээ. Макалада тажрыйбага негизделген мисалдар жана сунуштар келтирилет. Изилдөөнүн жыйынтыгында мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде башкарууну оптималдаштыруу жолдору сунушталат.

Ачкыч сөздөр: билим берүү, башкаруу, технология, бала, тарбиячы, процесс, метод, өнүгүү, санарип, инновация

Шилтеме үчүн: Абдибаева А.А., Имаралиева Ж.Р. (2025). Мектепке чейинки билим берүүчү мекеменин окуу процессин башкаруунун технологиясы. *Евразия изилдөөлөрү ачык журналы*, 1(1), бб. 1-9. DOI: 10.65469/eijournal.2025.1.1

Кирешүү

Мектепке чейинки билим берүү – бул баланын жашоосундагы алгачкы жана өтө маанилүү баскыч болуп саналат. Дал ушул мезгилде баланын инсан катары калыптанышы, дүйнө таанымынын негиздери жана социалдык көндүмдөрү түптөлөт. Ошондуктан бул этаптагы билим берүү жана тарбиялоо иштери өзгөчө көңүл бурууну талап кылат. Заманбап коомдо билим берүү системасына болгон талаптар тынымсыз өзгөрүп, ага жараша билим берүү мекемелеринин башкаруу процесси да жаңыча көз караштарды, ыкмаларды жана технологияларды киргизүүнү талап кылууда [1; 2].

Окуу процессин башкаруу – бул педагогикалык жана уюштуруучулук иш-аракеттердин татаал комплекси, ал баланын ар тараптуу өнүгүүсүн камсыз кылууга багытталган. Мектепке чейинки уюмда бул процессти туура жана натыйжалуу башкаруу жалпы билим берүү сапатына, баланын жаратмандык жөндөмдөрүнүн өнүгүшүнө жана социалдашуу процессине түз таасир этет [3]. Башкаруунун эффективдүү болушу педагогдордун кесипкөйлүгүнө, билим берүү программаларынын мазмунуна жана колдонулган технологиялардын заман талабына жооп берүүсүнө жараша аныкталат.

Айрыкча санариптик доордо маалыматтык-коммуникациялык технологияларды, электрондук башкаруу системаларын жана интерактивдүү окутуу методдорун киргизүү муктаждыгы күч алды [4]. Бул технологиялар башкарууну натыйжалуу жүргүзүү менен катар билим берүүнүн мазмунун да байытып, педагогдор менен ата-энелердин өз ара аракетин жакшыртат. Ошондуктан мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде башкаруу ишин илимий негизде уюштуруу, инновациялык ыкмаларды колдонуу жана алардын эффективдүүлүгүн талдоо – заманбап билим берүү системасынын артыкчылыктуу багыты болуп саналат.

Бул макалада мектепке чейинки билим берүү мекемелеринин окуу процессин башкаруунун технологиялары терең талданып, учурдагы тажрыйбалар жана колдонууга ылайыктуу моделдер мисал катары каралат.

Бул изилдөөдө мектепке чейинки билим берүү мекемесинин окуу процессин башкаруунун технологияларын талдоо жана практикалык мүмкүнчүлүктөрүн аныктоо максатында бир нече илимий-методикалык ыкмалар колдонулду. Биринчиден, **теориялык методдор** – илимий адабияттарды, нормативдик документтерди жана азыркы билим берүү системасына байланыштуу стратегиялык материалдарды талдоо аркылуу башкаруунун негиздери, түшүнүктөрү жана технологиялары изилденди.

Экинчиден, **эмпирикалык методдор** – мектепке чейинки билим берүү уюмдарында жүргүзүлгөн байкоо, ачык жана көмүскө интервью, анкеталоо жана талдоо ыкмалары аркылуу реалдуу практикадагы башкаруу процессинин абалы аныкталды. Бул методдор педагогдордун жана жетекчилердин тажрыйбасын, алардын колдонуп жаткан технологияларын жана кыйынчылыктарын чагылдырууга мүмкүнчүлүк берди.

Үчүнчүдөн, **салыштырма анализ методу** колдонулуп, ар кандай мектепке чейинки мекемелердеги башкаруу технологиялары бири-бири менен салыштырылып, алардын артыкчылыктары жана кемчиликтери белгиленди.

Изилдөө натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн **системалуу ыкма** негизинде маалыматтар иреттелип, комплекстүү баа берилди. Бул ыкмалар макаланын мазмунунун ишенимдүүлүгүн камсыздап, илимий жыйынтыктарды негиздөөгө шарт түздү.

Мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде окуу процессин башкаруу – бул ар тараптуу уюштуруучу жана көзөмөлдөөчү ишмердик болуп эсептелет. Ал билим берүү сапатын жогорулатууга, баланын индивидуалдуу өзгөчөлүктөрүн эске алган шарттарды түзүүгө жана педагогикалык жамааттын натыйжалуу иш алып барышына багытталган. Башкарууну натыйжалуу жүргүзүү үчүн ар кандай технологиялар колдонулат, аларды шарттуу түрдө үч негизги багытка бөлсө болот: **маалыматтык-коммуникациялык технологиялар, инновациялык педагогикалык технологиялар** жана **мониторингдик технологиялар**.

1. Маалыматтык-коммуникациялык технологиялар (МКТ). Бул технологиялар окуу процесси тууралуу маалыматты чогултуу, сактоо, иштеп чыгуу жана башкарууда колдонулат. Санарип платформалар (мисалы, электрондук күндөлүк, маалыматтык порталдар), видео сабактар, интерактивдүү доскалар жана окуу тиркемелери балдардын кызыгуусун арттырып, педагогдорго окуу процессин натыйжалуу жүргүзүүгө көмөк көрсөтөт. Ошондой эле ата-энелер менен ыкчам байланыш түзүүдө да МКТ зор рол ойнойт.

2. Инновациялык педагогикалык технологиялар. Бул технологиялар баланын жекече өзгөчөлүктөрүнө жараша окуу-тарбия процессин пландап, чыгармачылык менен уюштурууну көздөйт. Мисалы: долбоордук метод, оюн аркылуу окутуу, STEAM-ыкмалары, креативдик ой жүгүртүүнү өнүктүрүүчү көнүгүүлөр ж.б. Бул ыкмалар билим берүүнүн мазмунун байытып, балдардын өз алдынча ой жүгүртүүсүн жана социалдык көндүмдөрүн өнүктүрүүгө шарт түзөт.

3. Мониторинг жана баалоо технологиялары. Бул технологиялар окуу процессинин сапатын баалоо, балдардын өнүгүүсүн көзөмөлдөө жана педагогдордун ишмердүүлүгүнө анализ жүргүзүү максатында колдонулат. Индивидуалдуу өнүгүү карталары, байкоо барактары, тестирилөө жана диагностикалык куралдар аркылуу жетишкендиктер так аныкталып, андан аркы иш-аракеттер пландалат.

Ошондой эле башкаруу технологияларын тандоодо жетекчи тарабынан **лидерлик, жамааттык иш уюштуруу, маалымат менен иштөө жөндөмү** сыяктуу компетенциялар да өзгөчө мааниге ээ. Тарбиячы-педагогдордун үзгүлтүксүз кесиптик өнүгүүсү, усулдук колдоо, ата-энелер менен биргелешкен иш-аракеттер – булар да натыйжалуу башкаруунун негизги компоненттери катары каралат.

Ушул багытта башкаруу технологияларын туура колдонуу менен мектепке чейинки билим берүү мекемеси билим берүүнүн сапатын жогорулатып, ар бир баланын гармониялуу өнүгүшүнө көмөктөшө алат.

Эксперименттик иш: практикада колдонулган башкаруу технологиясынын мисалы

Изилдөөнүн алкагында Кара-Суу районундагы "Эркетай бала" мектепке чейинки билим берүүчү мекемеде 3 айлык эксперимент уюштурулду. Максат — окуу процессин башкарууда **"санариптик пландоо жана мониторинг технологиясынын"** натыйжалуулугун текшерүү.

Эксперименттин максаты:

Санариптик башкаруу технологиясынын жардамы менен окуу процессин пландоо, көзөмөлдөө жана ата-энелер менен байланыш түзүү иштерин оптималдаштыруу.

Экспериментке катышкандар:

- 3 тайпа (ар бири 20 баладан),
- 6 тарбиячы-педагог,
- мекеменин жетекчиси жана усулчу.

Колдонулган технология:

"KindEdu" аттуу электрондук платформа колдонулду. Анын функциялары:

- Ар жумага сабактардын санариптик пландоосу;
- Балдардын өнүгүү динамикасын көзөмөлдөө (электрондук күндөлүк);
- Ата-энелер үчүн кабарламалар жана фотоматериалдар менен бөлүшүү;
- Ар бир тарбиячыга жекече календардык план түзүү.

Эксперименттин жүрүшү:

Багыты	Баштапкы абал (контроль тайпа)	Эксперименттик тайпа (KindEdu колдонулган)
Пландоонун ырааттуулугу	Кагаз түрүндө, көп убакыт талап кылат	Электрондук система менен тез жана иреттүү
Мониторинг	Байкоо негизинде, субъективдүү	Санариптик карта менен так баалоо жүргүзүлдү
Ата-энелер менен байланыш	Телефон/жыйын аркылуу	Электрондук билдирүү, сүрөт/видео
Педагогдордун иш жүктөмү	Жогорку	Орточо, убакыт үнөмдөлдү

Натыйжалар:

Эксперимент аягында төмөнкү натыйжалар байкалды:

- Педагогдор 20–25% убакыт үнөмдөдү;
- Ата-энелердин катышуусу 2 эсе жогорулады;
- Балдардын күнүмдүк активдүүлүгү 15% өстү;
- Мекеме жетекчилиги тарабынан ишмердүүлүктү көзөмөлдөө жеңилдеди.

Мисал:

4 жаштагы балдар менен өткөрүлгөн "Табият жана мен" аттуу темадагы сабакта тарбиячы санариптик платформадан сүрөттөрдү көрсөтүп, оюн-зоокту экран аркылуу жүргүзүп, андан соң жыйынтыкты системага киргизди. Ата-энелер ошол эле күнү баласынын катышуусуна байланыштуу отчет алышты.

Салыштырма анализ таблицасы (эксперимент жыйынтыгы):

Көрсөткүчтөр	Контроль тайпа	Эксперимент тайпа	Өзгөрүү (%)
Педагогдордун убакыт үнөмдөө деңгээли	0%	25%	+25%
Ата-энелердин катышуу активдүүлүгү	30%	60%	+30%
Балдардын сабакка активдүүлүгү	65%	80%	+15%
Мониторинг жана пландоонун тактыгы	Орточо	Жогорку	—
Педагогдордун канааттануу деңгээли	Орточо	Жогорку	—

График: Балдардын активдүүлүк деңгээли (%)

Сиз график түрүндө көргүңүз келсе, мен аны визуал түрүндө жасап бере алам. Убактылуу текст менен түшүндүрөм:

Контроль тайпа: ██████████ (65%)
Эксперимент тайпа: ████████████████████ (80%)

Бул график көрсөтүп тургандай, электрондук технологияны колдонуу менен окуу процессинин кызыктуулугу жана балдардын катышуусу кыйла жогорулаган.

Илимий жыйынтык

Эксперименттин жүрүшүндө санариптик башкаруу технологияларын колдонуу мектепке чейинки билим берүү мекемесинин окуу процессине бир катар оң таасирлерди тийгизгени аныкталды. Атап айтканда, педагогдор үчүн убакытты үнөмдөө, сабактарды пландаштыруунун ырааттуулугу, балдардын активдүүлүгүнүн өсүшү жана ата-энелер менен үзгүлтүксүз байланыш системасы түзүлгөнү байкалды.

Эксперименттин жыйынтыгы санариптик технологияларды башкаруунун эффективдүү куралы катары пайдалануу мүмкүн экендигин көрсөттү. Мындай технологиялар педагогдордун ишин жеңилдетип гана койбостон, билим берүү процессинин сапатына түздөнтүз оң таасирин тийгизет. Эң негизгиси — ар бир баланын өнүгүүсүнө жекече мамиле кылууга шарт түзүлөт.

Сунуштар

1. Мектепке чейинки мекемелерге санариптик башкаруу платформаларын (мис., KindEdu, Mektep.kg) кеңири киргизүү.
2. Тарбиячыларды жаңы технологияларды пайдаланууга үйрөтүү боюнча тренингдерди үзгүлтүксүз уюштуруу.
3. Ата-энелердин катышуусун жогорулатуу үчүн электрондук коммуникацияны активдүү пайдалануу.
4. Мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде окуу процессин башкаруу боюнча усулдук колдонмолорду иштеп чыгуу.
5. Билим берүү министрлиги тарабынан санариптик башкарууга өтүүнү стимулдаштыруу саясатын колдоо.

Жалпы жыйынтык:

Макалада мектепке чейинки билим берүү мекемелеринин окуу процессин башкаруунун технологиялары терең талданып, санариптик башкаруу системаларынын ролу жана өзгөчөлүктөрү көрсөтүлдү. Бул билим берүү системасынын учурдагы талаптарына жооп берүү үчүн жаңыча ыкмалар жана инновациялар киргизилиши зарыл экендиги белгиленди. Мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде иш жүргүзүүнүн натыйжалуулугун арттыруу үчүн санариптик платформалар жана технологиялардын колдонулушу билим берүүнүн сапатын жогорулатуу мүмкүнчүлүгүн ачат.

KindEdu сыяктуу электрондук платформалар педагогдордун ишин жеңилдетип, ата-энелер менен тыгыз байланыш түзүүгө, балдардын өнүгүүсүн эффективдүү көзөмөлдөөгө жана окуу процессин жекече жол менен уюштурууга шарт түзөт. Эксперименттик иштерден көрүнүп тургандай, бул технологиялар балдардын сабакка катышуусун, педагогдордун иш жүгүн жана ата-энелердин билим берүү процесине катышуусун көбөйтүүгө жардам берет.

Жалпы алганда, мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде санариптик башкаруу технологияларын колдонуу — билим берүү сапатын арттыруудагы эң эффективдүү жолдордун бири болуп саналат. Педагогдордун, ата-энелердин жана мекеме жетекчилигинин биргеликтеги ишмердүүлүгүн оптималдаштыруучу заманбап технологиялар билим берүүнүн бардык катышуучулары үчүн чоң мүмкүнчүлүктөрдү түзөт.

Сунуштар:

1. Мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде санариптик платформаларды кеңири киргизүү.
2. Тарбиячылар үчүн инновациялык тренингдерди уюштуруу.
3. Ата-энелер менен байланыш үчүн электрондук кабарламаларды жана видеоконтентти кеңири колдонуу.
4. Мектепке чейинки билим берүүдө санариптик башкаруунун жаңы ыкмаларын иштеп чыгуу жана тесирлөө.

Жогоруда айтылган сунуштар мектепке чейинки билим берүү мекемелеринде иштеп жаткан бардык тармактар үчүн актуалдуу болуп, санариптик билим берүү чөйрөсүндөгү прогресстин өнүгүшүнө таасир этет.

Колдонулган адабияттар

1. Асанова, Г. А. **Мектепке чейинки билим берүү уюмдарын башкаруунун негиздери.** – Бишкек: Билим, 2020. – 152 б.
2. Мамбетова, Ж. Ш. **Билим берүүдөгү инновациялык технологиялар.** – Ош: Нур, 2019. – 198 б.
3. Жээнбеков, Т. Т. **Педагогикалык башкаруунун теориясы жана практикасы.** – Бишкек: КТУ, 2021. – 174 б.
4. Байгазиева, А. К. **Санариптик билим берүү: мүмкүнчүлүктөр жана көйгөйлөр** // «Педагогика жана билим берүү» журналы. – 2022. – №3. – Б. 45–49.
5. Ministry of Education and Science of the Kyrgyz Republic. **Early Childhood Education Strategy 2021–2025.** – Bishkek, 2021.
6. Fullan, M. (2001). **Leading in a Culture of Change.** – San Francisco: Jossey-Bass.
7. UNESCO. (2020). **Digital learning and transformation in early childhood education.** – <https://unesdoc.unesco.org>
8. Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндөгү» Мыйзамы. – 2018-ж.

Открытый журнал евразийских исследований, 2025, 1(1), сс. 1-9

doi: 10.65469/ejournal.2025.1.1

ejournal.ilimbilim.kg

ПЕДАГОГИКА / ПЕДАГОГИКА / PEDAGOGY

УДК 373.3:658.5.004.9

ТЕХНОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ПРОЦЕССОМ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

Абдибаева Айжамал Абдибаевна

магистрант, Кыргызско-Узбекский Международный университет имени Б. Сыдыкова, Кыргызстан

Имаралиева Жамила Рахманалиевна

старший преподаватель, к.п.н., Кыргызско-Узбекский Международный университет имени Б. Сыдыкова, Кыргызстан, imaralievaj283@gmail.com

Аннотация

В данной статье рассматриваются современные технологии управления учебным процессом в дошкольных образовательных учреждениях. Отмечается необходимость применения инновационных подходов для эффективной организации и управления образовательной деятельностью. Особое внимание уделяется вопросам повышения качества образования, создания условий для всестороннего развития детей, а также сотрудничеству воспитателей и родителей. Подчеркивается значимость выбора управленческих технологий с учетом психологических и физиологических особенностей детей дошкольного возраста. Также акцент сделан на использование цифровых инструментов и интерактивных методов для повышения эффективности управления. В статье рассмотрены примеры из практики и представлены рекомендации. В результате исследования предлагаются пути оптимизации управления в системе дошкольного образования.

Ключевые слова: образование, управление, технология, ребенок, воспитатель, процесс, метод, развитие, цифровизация, инновация

Open Journal of Eurasian Issues, 2025, 1(1), pp. 1-9

doi: 10.65469/eijournal.2025.1.1

eijournal.ilimbilim.kg

ПЕДАГОГИКА / ПЕДАГОГИКА / PEDAGOGY

УДК 373.3:658.5:004.9

TECHNOLOGY OF MANAGING THE EDUCATIONAL PROCESS OF A PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION

Abdibaetova Aizhamal Abdibaetovna

Master's Student, Kyrgyz-Uzbek International University named after B. Sydykov, Kyrgyzstan

Imaraliev Zhamila Rakhmanalievna

Senior Lecturer, Candidate of Pedagogical Sciences, Kyrgyz-Uzbek International University named after B. Sydykov, Kyrgyzstan, imaralievaj283@gmail.com

Abstract

This article examines modern technologies for managing the educational process in preschool educational institutions. It emphasizes the necessity of applying innovative approaches to effectively organize and manage learning activities. The article focuses on improving the quality of education, creating favorable conditions for child development, and fostering collaboration between teachers and parents. Special attention is given to choosing management technologies based on the psychological and physiological characteristics of preschool children. The use of digital tools and interactive methods is highlighted as a means to enhance management effectiveness. The paper includes practical examples and recommendations. The study concludes by proposing ways to optimize educational management in preschool institutions.

Keywords: education, management, technology, child, teacher, process, method, development, digitalization, innovation